

Kalliokoski y. m.: *Ehdotus laiksi kultaehdon ja eräiden muiden määräysten vaikutuksesta maksuihin velkasuhteissa.*

E d u s k u n n a l l e.

Yleisen talouspulan vaikutuksesta oli Englannin syksyllä 1931 pakko luopua kultakannasta. Huomioonottaen ne laajat ja läheiset liikesuhteet, jotka vallitsevat Englannin ja pohjoismaiden välillä oli luonnollista, että näiden oli seurattava Englannin esimerkkiä. Niinpä meilläkin Suomen Pankki eduskunnan päätöksellä marraskuun 6 päivänä 1931 vapautettiin toistaiseksi velvollisuudesta lunastaa setelinsä kullassa. Useat muutkin valtiot ovat olleet pakotetut seuraamaan edellämainittujen maitten esimerkkiä. Voidaan sanoa, ettei tällä hetkellä yhdenkään maan valuutta ole enää tosiasiallisesti sidottu kultaan tai jäänyt arvossa alentamatta.

Seurauksena kultakannasta luopumisista tai rahan kulta-arvon alentamisista on ollut, että rahanarvo suhteessa kullan arvoon on huomattavasti laskenut. Samalla on kullan arvo verrattuna muihin hyödykkeisiin suhteettomasti noussut. Täten syntynyt epäsuhte on ennenkaikkea vaikuttanut niihin velkasitoumuksiin, jotka on sovittu maksettaviksi kullassa tai sitä vastaavassa arvossa. Kun yleinen hintataso ei missään ole noussut läheskään samassa määrässä kuin kullan arvo, saa velkoja, joka on turvannut asemansa velkasitoumukseen otetulla kultaehdolla, velallisen kustannuksella aiheutonta hyötyä. Hyödyn suuruus riippuu siitä, miten paljon kullan arvo kussakin maassa on noussut maan yleiseen hintatasoon verrattuna. Tämä ansaitsematon voitto

muodostuu kaikissa maissa melkoisen suureksi. Yleinen oikeuskäsitys onkin viime aikoina yhä enemmän omaksunut sen kannan, että kultaehdon voimassa pitäminen on mitä suurimmassa määrin kohtuutonta.

On myös katsottu, että kun kulta on lakannut olemasta yleisenä arvon mittana, on se muuttunut tavalliseksi kauppatavaraksi ja että tällöin myös määräys rahavelan suorittamisesta velan syntyessä voimassa olleen arvon mitan eli rahan kulta-arvon mukaan on ilman muuta menettänyt merkityksensä ja käynyt mitättömäksi. Edelleen on katsottu, että samoja periaatteita on sovellettava niin ulkomaisiin kuin kotimaisiinkin sitoumuksiin nähden. Kun jokin valtio alentaa rahansa arvoa, tapahtuipa tämä missä muodossa tahansa, on katsottu, että valtioiden välisessä rahaliikkeessä rahan alennettu arvo on aikaisempiinkin sitoumuksiin nähden pätevä. Tällöin ei voi olla eroa siinä, onko näissä sitoumuksissa sovittu kultaehdosta vai eikö. Jos maan rahan arvoa kultaan nähden on alennettu, ei voida enää katsoa, että kullan arvon mukaiset vaatimukset, jotka perustuivat tämän valuutan aikaisemman arvon mukaisiin kultaehtoihin sitoumuksiin, enää nojautuisivat kansainvälisessä rahaliikkeessä noudatettaviin periaatteisiin.

Tällaisilla perusteilla on varsin yleisesti katsottu, että velkojat, jotka ovat muodolliseen sopimukseen vetomalla pyrkineet hankkimaan itselleen aiheutonta ja kohtuu-

tonta hyötyä, ovat täydellä syyllä asettaneet itsensä alttiiksi valtiomahtien asiaan puuttumiselle.

Edellä esitetyistä syistä on eri maissa lainsäädäntöteitse puututtu kultaehtokysymykseen ja julistettu kultaehto muodossa tai toisessa pätemättömäksi. Niinpä Ruotsissa, Alankomaissa ja Tanskassa on kultaehto kotimaisissa sitoumuksissa julistettu lailla pätemättömäksi. Itävallassa on kultaehto myös poikkeuksetta kotimaisiin sitoumuksiin nähden julistettu lailla mitättömäksi, kun taas ulkomaisiin sitoumuksiin nähden sen pätevyys on asetettu riippuvaksi määrättyistä ehdoista. Saksassa ja Kanadassa on kultaehto niin kotimaisiin kuin ulkomaisiinkin, oman tai vieraan maan rahassa määrättyihin sitoumuksiin nähden säädetty pätemättömäksi. Samoin on menetelty Kanadan osavaltiossa Manitobassa. Yhdysvalloissa on kongressi säätänyt, että velkasitoumuksissa oleva dollariin liittyvä kultaehto on kaikissa muodoissaan pätemätön. Tätä Yhdysvaltain lakia on sitten useitten muittenkin maitten, mm. Ruotsin ja Norjan ylimmät oikeusasteet soveltaneet kultaehtoihin dollarivaluuttaisiin sitoumuksiin nähden. Englannissa on ylimmän oikeusasteen päätöksellä katsottu olevan sama vaikutus ja voima kuin lainsäädännölläkin ja on ylin oikeusaste siellä katsonut velkakirjoissa olevan kultaehdon pätemättömäksi. Sen vuoksi ei Englannissa ole tarvinnut ryhtyä muihin toimenpiteisiin kultaehtoon nähden.

Merkille pantavaa on, että Yhdysvallat ja Englanti, joilla on muihin maihin verrattuna suurimmat ulkomaiset saatavat, ovat kultaehtoon nähden asettuneet edellä selostetulle kannalle, vaikka näille maille olisi päinvastaisesta kannasta ollut odotettavissa etua.

Meillä on kultakannasta luopumisen jälkeen pyritty kultaehtoihin sidotut velkasitoumukset neuvotteluteitse muuttamaan voimassa olevan valuutan mukaisiin sitoumuk-

siin. Kotimaisiin sitoumuksiin nähden tämä on onnistunutkin sellaisin ehdoin, että niin velkoja kuin velallinen on voinut niihin kohtuudella tyytyä. Ulkomaisiin lainoihin nähden asia on useissa tapauksissa järjestynyt siten, että lainoja joko on voitu maksaa pois tai lyhentää kohtuullisin ehdoin, taikka että niiden hoito on käynyt muulla tavoin kohtuuden rajoissa mahdolliseksi ulkomaisen rahan arvon alentamisen ja siihen liittyneen kultaehto koskevan lainsäädännön vaikutuksesta. Kokemus on kuitenkin osoittanut, ettei neuvottelujen avulla eikä myöskään edellä sanottuja muita keinoja käyttämällä saada selvitettyksi kaikkia niitä velkasitoumuksia, joihin liittyy kultaehto. Kun ylin oikeusasteemme on toistaiseksi asettunut sille kannalle, että kultaehto on velallista sitova, on se siis meillä edelleenkin voimassa. Sen soveltaminen, ellei lainsäätäjät puutu asiaan, voi näin ollen meilläkin viedä suuriin kohtuuttomuuksiin. Yleinen hintatasomme on nyt samalla tasolla kuin vuonna 1928 ja vain noin 10 % korkeammalla kuin vuonna 1931, jolloin luovuttiin kultakannasta. Kullan arvo taas nykyiseen valuuttaamme verraten on noin kaksi kertaa niin suuri kuin vuonna 1931. Maamme valuutan arvo on laskenut suhteessa kullan arvoon jopa enemmänkin kuin Englannin punta. Velkoja, joka on meillä turvannut oikeutensa kultaehtoisella sitoumuksella, saa nykyisen laintulkintamme perusteella velalliselta melkein kaksin kerron velaksi antamansa määrän. Sama pitää vastaavasti paikkansa ulkomaisiinkin velkoihin nähden, mikäli kysymyksessä olevan maan valuuttaa on arvossa alennettu. Ilman lainsäädäntöä tätä kohtuuttomuutta ei meillä saada pätevästi poistetuksi.

Täydellä syyllä voidaan siis katsoa, että meilläkin olisi seurattava useiden muiden maiden antamaa esimerkkiä ja ryhdyttävä asiassa lainsäädäntöön, jolla kultaehto julistetaan mitättömäksi. Tämän johdosta saavat allekirjoittaneet jättää eduskunnalle

tähän liitetyn lakiehdotuksen kultaehdon ja eräiden muiden määräysten vaikutusten poistamisesta velkasuhteissa.

Kun voidaan sanoa, että kultaehdon poistaminen lainsäädännöllä tietää puuttumista saavutettuihin oikeuksiin, on tällainen laki

säädettävä perustuslain säätämisestä voimassa olevassa järjestyksessä.

Edelläolevan perusteella ehdotamme kunnioittaen,

että Eduskunta hyväksyisi näin kuuluvan lain:

Laki

kultaehdon ja eräiden muiden määräysten vaikutuksesta maksuihin velkasuhteissa.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty Valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrättyllä tavalla, säädetään:

1 §.

Suomen markan määräisen velkasitoumuksen pääoma ja korko, jotka maksetaan tämän lain voimaantulemisen jälkeen, voidaan suorittaa Suomessa laillisilla maksuvälineillä maksun nimellismäärän mukaan siinäkin tapauksessa, että sopimus on tehty kultaehdoin tai viittauksin määrättyyn rahalakiin tai että muulla tavoin on määrätty kulta-arvon mukaisesta suorituksesta.

2 §.

Ulkomaan rahan määräisen sitoumuksen pääoma ja korko, jotka maksetaan tämän lain voimaantulemisen jälkeen, voidaan jos mainittu ulkomaan raha on kultavastineisuudeltaan tai muuten arvossa alennettu, suorittaa nimellismäärän mukaan arvossa alennetussa rahassa. Sama olkoon lakina silloinkin, kun sopimus on tehty kultaehdoin tai viittauksin määrättyyn rahalakiin

tai että muulla tavoin on määrätty kulta-arvon mukaisesta suorituksesta.

3 §.

Jos velkasitoumuksen pääoma tai korko on määrätty suoritettavaksi vaihtoehtoisesti kahdessa tai useammassa rahalajissa, sovellettakoon, milloin maksu suoritetaan Suomen rahassa 1 §:n, ja milloin maksu suoritetaan ulkomaan rahassa 2 §:n säännöksiä.

4 §.

Jokainen suoritus, joka tämän lain mukaan on pidettävä päteväenä on sitä, vaikka se olisi tapahtunut jo ennen tämän lain voimaantulemista.

Velallisella ei kuitenkaan ole takaisin-saantioikeutta niihin suorituksiin nähden, joita hän on tehnyt kultaehtoisen sitoumuksen perusteella ennen tämän lain voimaantulemista.

Helsingissä helmikuun 8 päivänä 1938.

Viljami Kalliokoski.

Juhani Leppälä.

E. M. Tarkkanen.

Kaapro Huittinen.

Emil Jutila.

Viljo Venho.

Heikki Soininen.

Kalle Kämäräinen.

Einari Karvetti.

Aino Luostarinen.

Matti Miikki.

K. A. Lohi.

Vihtori Vesterinen.

Antti Kukkonen.

Antti Junes.

J. Erl. Pilppula.

S. Salo.

L. O. Hirvensalo.

Janne Koivuranta.

Albin Asikainen.

M. O. Lahtela.

Tilda Löthman-Koponen.